

- א. הוא הדין לענין טומאת אהל – במת. והוא הדין לטומאת מגע – אם יגע בכל התערובת בבת אחת (עפ"י תוס'). ואפשר שה"ה לענין טומאת האוכל אכלין טמאים, שאם אכל את הכל – נטמא (ע' חו"א טהרות ה, יד).
- ב. פסק הרמב"ם כרבי ירמיה ורב דימי שהטומאה חוזרת וניעורה. וכן אפר טמא [של פרת חטאת] שנתערב בטהור, או נבלה שנתערבה בשחוטה – מטמאים במשא (ע' הל' אה"ט א, יז), אלא שלענין חררת דם פסק שאינה מטמאה במשא, ובארו המפרשים שבתערובת גמורה כגון לח בלח וכדו', הרי זה ביטול מוחלט והטומאה כמאן דליתא דמי.
- ג. כתבו התוס' שמסתבר שמדין התורה הטומאה בטלה ואינה מטמאת במשא, אלא גזרו חכמים להחשיבה כמאן דאיתא. והנצי"ב בחידושויו כתב שנראה שלשיטת הרשב"א מטמא במשא מן התורה (ע"ש. וע' גם כס"מ פרה טו, ד. ולפי מה שרצה לצדד שם נראה שמטמא במשא מן התורה. וכן צדדו כמה אחרונים בדעת הרמב"ם. ע' פמ"ג בפתיחה לסי' תמב; שער"י סוף שער ג. וע"ע חו"א נגעים א, טו; שבט הלוי ח"ז קעג).
- ד. מגע בתערובת בבת אחת; התוס' צדדו שנידון זה כמשא וטמא. ויש אומרים שאינו כמשא כי כל חלק וחלק נוגע לעצמו הלכך נידון כנוגע וחוזר ונוגע, שלא כמשא שאין שם מקום לחלוקת דבר הנישא (ע' כסף משנה אבוה"ט א, יז).
- ה. מעט אכל טמא שנפל לתוך רוב אכל טהור המקבל טומאה – נטמאת התערובת כולה (כדתנן ריש מקואות).

- ד. נבלה הסרוחה מעיקרה (כגון שהיה האבר רקוב טרם נתנבלה. ערש"י) ואינה ראויה לאכילת אדם – טהורה (לא תאכלו כל נבלה, לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה. ולפי דעה אחת בגמרא אין צריך לכך לימוד, שעפר בעלמא הוא ומעולם לא נחתה עליו תורת טומאה).
- היתה ראויה בתחילה למאכל וירדה לטומאה, ואח"כ נסרחה; לדברי בר פדא, אם נפסלה מאכילת אדם נטהרה. ולר' יוחנן אינה טהורה עד שתיפסל מאכילת כלב.
- ודוקא לענין טומאה חמורה, אבל טומאה קלה – כל שלא נפסלה מאכילת כלב – מטמאה.
- א. רש"י מפרש 'חמורה' – טומאת משא. 'קלה' – טומאת מגע (כן נקטו התוס' בדעתו). והתוס' הוכיחו שגם טומאת מגע נבלה טומאה חמורה היא, ופרשו 'טומאה קלה' – טומאת אוכלים.
- ב. בסרוח מעיקרו, כל שאינו ראוי לאכילת אדם – טהור גם בטומאה קלה, בין לבר פדא בין לר' יוחנן (מפרשים).
- ג. אכלים שנפסלו מאכילת אדם; לדעת הרמב"ם (טו"א ב, טו), אינם מקבלים טומאה [אלא אם כן יכול לחזור ולעשותה ראויה לאדם ע' פסחים מה]. ורק אם כבר נטמאו אין פוקעת טומאתם עד שייפסלו מאכילת כלב. והראב"ד השיגו שבכל אופן אינם יוצאים מידי קבלת טומאה עד שייפסלו מאכילת כלב.

דפים כג – כד

- לח. בהמה מינקת, האם זו הוכחה שהבהמה המליטה או אפשר שמינקת אעפ"י שלא המליטה? והאם יש הוכחה שהיונק הוא בנה? מה הדין כאשר היונק נדמה לבהמה אחרת?

לדברי רשב"ג במשנתנו, בהמה המינקת ודאי ילדה, הלכך בהמה שאין ידוע אם ילדה אם לא וראינה מינקת – ודאי כבר ביכרה ונפטרה מן הבכורה.

ואפילו בהנחה שחלב אינו פוטר. או גם כשראינה חולבת בזמן שידענו שלא ילדה, שאז אין החלב ראייה כלל – ההנקה מהוה ראייה על לידה (עפ"י ראשונים).

ואם ידענו שבנה נמצא בעדר וראינה מינקת – יש להניח שזוהו בנה, שאינה עוזבת את בנה ומינקת אחר (ואפילו בלילה. תוס'). הלכך אם היתה מבכרת וראינה מינקת – הרי היונק ודאי בכור. וכמו כן אם ראינו בהמה שביכרה בעבר ועתה היא מינקת – אותו יונק ודאי חולין הוא ואינו בכור. וכן השוחט אותה ואת היונק ביום אחד – לוקה משום 'אותו ואת בנו'.

אבל אם לא ידענו שבנה נמצא שם, נסתפקו בגמרא שמא מניקה אחר שאינו בנה [אך היא ודאי ילדה, שאלמלא כן – ודאי אינה מרחמת אחר, כאמור]. הלכך אם עבר ושחט אותה ואת היונק ממנה באותו היום – אינו לוקה משום 'אותו ואת בנו' (וכ"פ הש"ך יו"ד טז סק"ה).

ראינה מינקת את הנדמה למין אחר, כגון חזיר הכרוך אחר רחל – ודאי פטורה מן הבכורה, שאם לא ילדה מקודם לא היתה מינקת. ואולם נסתפקו אם יש הוכחה בכגון זה שהוא ודאי בנה כי אין להניח שאוהבת למי שאינו מינה, או שמא אפשר שמניקה אף מין אחר. ועלה ב'תיק'.

– זוהי דעת רשב"ג כאמור, והלכה כמותו. אבל חכמים בברייתא חולקים וסוברים שאעפ"י שמניקה – אפשר שלא ילדה מעולם, ולכן אם תלד עתה – הרי זה ספק בכור. ואפילו כשמניקה נדמה למין אחר, נסתפקו שמא י"ל שאין הוכחה שהוא בנה ואם הוא דומה למין טמא – אסור באכילה.

א. יש מקומות שנהגו להחמיר – שלא מן הדין – בבהמה מינקת, לחוש שלא נפטרה מן הבכורה (ע' בשו"ת מהרי"ל כו – מנהג בני אושפורק).

ב. ולד צעיר שכרוך אחר בהמה אך לא ראינהו יונק – אין כאן הוכחה שהוא בנה, שה'הכרוך' המוזכר בסוגיא היינו יונק כדפרש"י (עפ"י שו"ת מהרי"ל קעד).

ג. נתונים עדכניים לאפשרות יניקה של וולד מבהמה שאינה אמו – ע' בחוברת 'הליכות שדה' גליון 104 (טבת תשנ"ז) עמ' 55.

דפים כד – כה

לו. א. האם מותר לתלוש שער / צמר הבכור ממקום השחיטה, כדי לשחטו, וכן כדי לראות מקום מום?
ב. האם מותר לתלוש שער / נוצות לצורך שחיטת בהמה או עוף ביום טוב? ומה דין התולש שער הבהמה בשבת?

ג. שתי שערות בפרה אדומה שעיקרן מאדים וראשן משחיר – כיצד יעשה? ד. האם מותר לגזוז שור או פרה של קדשי מזבח ושל קדשי בדק הבית?

א. רבי יוסי בן המשולם אומר: השוחט את הבכור, עושה מקום לצורך הקופיץ ותולש את השער ובלבד שלא יזיז השער שנתלש ממקומו אלא ישאירנו מסובך עם הצמר. ואמר ריש לקיש: אין התר לתלוש אלא ביד אבל בכלי אסור (ריש לקיש). אמר רב: הלכה כרבי יוסי בן המשולם.
טעם ההתר; אם משום שתולש אינו בכלל ולא תגז, ואף מדרבנן לא אסרו לצורך שחיטה (ובשאינו מתכוין – לתוס'), אם משום שדבר שאינו מתכוין מותר בכל התורה.
כמו כן מותר לתלוש השער כדי להראות המום לחכם, ואף לכתחילה.
א. לדעת הרמב"ם תולש שער לצורך שחיטה אף במתכוין. והתוס' והרא"ש נקטו שאין לתלוש במכוון אלא מפנה השער לצדדים ואם נתלש נתלש.